ממש איסור יחוד דאורייתא על כל רגע ורגע שהם שוהים יחד גם לפני ששהו כשיעור טומאה ולאו בשיעורא תליא מלתא, ולכן אף אם נמלכו באמצע ונתפזרו לפני ששהו כשיעור טומאה אפי״ה כבר עברו על איסור יחוד וצריכים כפרה, וכ״ש שאם רק בדרך מקרה נכנסו לשם אנשים וע״י זה נפסק היחוד שביניהם, נלענ״ד דבכה״ג יש לדונם כעברו ממש על איסור יחוד ולהלקותם על כך, דכמו שפשוט הוא דאם שהו כשיעור טומאה דשפיר מלקין אותם אף אם יודעים ברור שלא נטמאו ה״נ גם לוקין אף אם במקרה נתפזרו ממקום סתירתם לפני השיעור, וכמו כן במ״ש הב״ש באבן העזר סימן קט״ו סק״כ לענין עוברת על דת דאפילו ביחוד של פעם אחת היא נקראת עוברת על דת משה, נראה דאף אם קרה מקרה ונתפזרו לפני ששהתה כדי טומאה אפי״ה הו״ל בכלל עוברת על דת וכדאמרן דגם יחוד של רגע אחד במקום שלפי מחשבתם שבאותו רגע היה אפשר להתמהמה ולשהות שם יחד כשיעור טומאה היינו איסור יחוד ממש ולאו בשיעורא תליא מלתא.

ברם נלענ״ד לענין יחוד שלאחר קינוי דנאסרת לבעלה גם בפתוח לרה״ר ובעלה בעיר כמו״ש הרמ״א בסי׳ קע״ח סעי׳ ח׳ מהתה״ד וכן הוא בתוס׳ שאנץ במס׳ סוטה דף כ״ה, דאף שרבים סוברים שהיא רק נאסרת משום כך אבל מ״מ איסור יחוד ממש אין ע״ז, אולם מלשון השו״ע בסי׳ כ״ב סעיף ח׳ ״לא יתיחד עמה אע״פ שבעלה בעיר״, וכן מלשון התה״ד הנ״ל בסי׳ רמ״ד שכתב ״כיון דקינא לה מאותו האיש חוששין לה משום יחוד אפילו כשבעלה בעיר״ משמע קצת דחוץ ממה שנאסרת לבעלה איכא נמי בכה״ג איסור יחוד, אך אעפי״כ חושבני דאפשר שאף אם היחוד הוא במקום שאפשר להתמהמה ולשהות שם הרבה זמן ולבוא לידי טומאה, מ״מ כיון דבעלה נמצא עכ״פ בעיר יש מקום לומר שאם הם מתיחדים לכתחלה על דעת שלא לשהות שיעור טומאה דשפיר שרי לכתחלה גם מדרבנן וצ״ע.

ומיהו אם נתיחדו במקום סתר ולא ידעו כלל שיש שם אנשים נלענ״ד דאף שלפי מחשבתם עברו ממש על איסור יחוד מ״מ אפשר דהו״ל כנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה כיון דנתברר שלא שהו שם ביחידות, ורק לענין אשה שאין בעלה בעיר אלא שהיא אינה יודעת וחושבת שהוא כן נמצא בעיר מסופקני דאפשר שמותר גם לתחלה להתיחד עמה בכה״ג שגם אם המתיחד יגיד לה שבעלה איננו בעיר לא תאמין לו כיון דסו״ס אימת בעלה עלה ואין כאן איסור יחוד אע״פ שלמעשה איננו כלל בעיר. [וראה עוד לעיל סימן ל״ה אות ד׳.]

*) מתוך תשובה להגאון מוה״ר אליעזר י. וולדינברג שליט״א — בדבר השאלה באשת חבר אם מותר לכבדה לעלות קודם לאוטובוס וכדו׳ משום חשש איסור של הליכה אחורי אשה.

כג
בדבר הליכה אחורי אשה*

קבלתי את יקרת מכתבו ונהניתי מאד ממה שמצא בלקט יושר יו״ד סי׳ שע״ו שכתב בזה״ל:
ואמר שמותר לילך אחר אשת חבר או אחר אמו משום דבזמן הזה אין אנו מוזהרין כ״כ מלילך אחר אשה, עכ״ל, ובכוונת דבריו הנראים מקופיא כתמוהים מאד נלענ״ד לפרש באופן זה. כי מצד הסברא הי׳ נלענ״ד דמלשון השו״ע באהע״ז סי׳ כ״א סעי׳ א׳ ״פגע״ אשה בשוק משמע דאין דרכן של נשים להיות בשווקים ורק על דרך מקרה ״פגע״, וכידוע דלפנים הי׳ דרכן של נשים צנועות להיות בבית כדכתיב כל כבודה בת מלך פנימה (ומפורסם מהחת״ס דטעמא דנשים אין מדליקות לעצמן נר חנוכה הוא כדי שלא תעמודנה על פתח הבית הסמוך לרה״ר), ולכן כשהולך כנגד אשה אין החשש גדול כי יתבייש להסתכל בה שהרי היא תרגיש בכך, משא״כ לאחריה שהוא רואה ואינו נראה חיישינן טפי, ונוסף לזה גם נראה שבזמנם הי׳ אפשר להזהר מלכת אחרי אשה, משא״כ בזמננו הרי אף אם יברח מאחורי אשה ימצא תיכף את עצמו אחורי אשה אחרת, וכמדומה לי שנשים מצויות ברחוב יותר מאנשים ומה גם בזמנינו שהפריצות מצויה הרבה ולצערנו הפרוץ מרובה על העומד ואין מתביישים להסתכל באשה גם בפניה, ולכן הי׳ נלע״ד דבמקום מצוה [או שצריך לעשות כן מצד הנימוס] אין טעם להחמיר בזמננו, ואף שבזמן התה״ד המצב היה הרבה יותר טוב מבזמננו, אבל מ״מ יתכן שגם אז כבר היו הנשים מצויות בשווקים ורחובות ובכל מקום שהולך הי׳ נמצא תמיד אחורי אשה ולכן כתב להקל כן נלע״ד, וכיון דבלא״ה רגיל בי׳ טובא שפיר מסתבר להקל במקום מצוה.

כד
בדבר ניתוח לחולה מסוכן — והטיפול בחולה גוסס

על דבר הילדה החולנית בת עמיתו, נלענ״ד דכיון שעל ידי הניתוח היא תישאר ח״ו משותקת לכל ימי חייה, וגם נוסף לזה אין ההצלה ודאית, בכגון דא מוטב להשאר בשב ואל תעשה ולהשען על רחמי ד׳ כי רבים רחמיו וביד אדם לא להפילה.

הן אמנם פשוט וברור דאע״ג שהחיים של משותקים ל״ע אינם כלל חיים לפי המושגים הפשוטים שלנו וקשה מאד כח הסבל של החולה וגם של משפחתו, עם כל זאת הננו מצווים וגם חייבים להשתדל בקום ועשה להארכת חייהם של משותקים, ואם הוא חולה חייבים ודאי להזדרז בהצלתו וגם לחלל עליו את השבת, כי

הענין של "חיים" אין לנו שום קנה־מידה כמה למדוד את יוקרם וחשיבותם אפילו לא בתורה ומצוות, שהרי מחללין את השבת גם על זקן חולה מוכה שחין אע"פ שהוא חרש ושוטה גמור, ואינו יכול לעשות שום מצוה וחייו הם רק למשא וסבל גדול על משפחתו וגורם להם ביטול תורה ומצוות, ונוסף לצערם הגדול הרי הם אזלי ומדלדלי, אפילו הכי מצוה בגדולי ישראל להשתדל ולעסוק בהצלתו ולחלל עליו את השבת.

ועוד יותר מזה נלענ"ד שאפילו אם החולה מצטער הרבה באופן כזה שמצד ההלכה מצוה לבקש עליו שימות, וכמו"ש הר"ן בנדרים דף מ' ע"א והובא גם בפוסקים, מ"מ גם באותה שעה שמבקש ומתפלל לד' שהחולה ימות ג"כ חייב הוא להתעסק בהצלתו ולחלל עליו את השבת אפילו כמה פעמים. ולעומת זה עשיר מופלג שהוא רגיל בחיי עושר וכל רכושו הולך ח"ו ונשרף והוא עומד ורואה איך שהאש אוכלת ושורפת לנגד עיניו כל רכושו והוא ישאר עני המחזר על הפתחים, אפי"ה גם רק לכבות אסור אע"ג דכבוי בשבת הו"ל מלשאצל"ג ואיסורו רק מדבריהם. [ישמרנו ה' ברוב רחמיו מנסיון כזה].

אבל מ"מ הואיל וסו"ס החיים של המשותקים הם רעים ומרים, וגם יש אשר טוב להם המות מהחיים, לכן בכגון דא מסתבר שאין חייבין לעשות מעשה של נתוח בקום ועשה, ובפרט בנידון דידן שגם עצם ההצלה אינו אלא ספק.

★

רבים מתלבטים בשאלה זו של טיפול בחולה גוסס, יש סוברים דכשם שמחללים שבת עבור חיי שעה כך חייבים להכריח את החולה על זה כי הוא אינו בעלים על עצמו לוותר אף על רגע אחת, אך מסתבר שאם החולה סובל מכאבים ויסורים גדולים או אפילו סבל נפש חזק מאוד, חושבני שאוכל וחמצן לנשימה חייבים ליתן לו גם נגד רצונו, אבל מותר להמנע מתרופות הגורמות סבל לחולה אם החולה דורש את זה. אולם אם החולה ירא שמים ולא נטרפה דעתו רצוי מאוד להסביר לו שיפה שעה אחת בתשובה בעוה"ז מכל חיי עולם הבא, וכדמצינו בג' סוטה דף כ' א' שזה "זכות" לסבול ז' שנים מאשר למות מיד.

וד' הטוב ישמרנו מכל רע ויקויים בנו והסירותי כל מחלה מקרבך ויזכנו לעבדו בשמחה ובטוב לב כל הימים

כה
בדיני אנינות ואבלות

מתעסק בצרכי המת כשהוא בעיר אחרת:

א) **בהאי** הלכתא דאנינות דאורייתא לענין אכילת קדשים ומעשר שני, אף אם ילפינן מהתם אבילות יום ראשון, מ"מ אין לזה שום קשר להא דאונן אסור בבשר ויין ופטור מכל המצוות, וכאילו כל השם של הלכות "אונן" שכתבו הפוסקים הוא רק שם המושאל, שהרי באכילת קדשים אסור גם בשבת ויו"ט ואפילו אם הוא בבית האסורים או בעיר אחרת שמתחיל מיד להתאבל, וגם אע"ג שמותר להאכיל בשר ויין למי שאינו יודע שמת לו מת מ"מ להאכילו קדשים ודאי אסור, כי הפטור ממצוות הוא רק במי שמתו מוטל לפניו או מוטל עליו לקוברו דחשיב כעוסק במצוה דפטור מן המצוה וגם משום כבוד מתו.

ומסופקני במת שמוליכין אותו מחו"ל לארץ־ישראל דאע"ג דהקרוב שבחו"ל מתאבל מיד כשהחזיר פניו מללוות כמבואר בשו"ע יו"ד סי' שע"ה סעי' ב', מ"מ אם הוא עדיין ממשיך לדאוג ולדבר עם ארץ־ישראל בדברים הנוגעים לצרכי המת וכבודו, דלכאורה הוא עדיין אונן שאסור בבשר ויין וגם אפשר שפטור מכל המצוות עד שיפסיק לגמרי מלדבר עוד עם א"י באותם הענינים ורק אז חשיב כהחזיר פניו ומתחיל להתאבל משום דכמו שפטור מן המצוות כך הוא פטור גם מלהתאבל, וכמו כן להיפך במי שנודע לו בעיר אחרת שמת לו מת ואין דעתו כלל לנסוע לשם דאף להסוברים שצריך תיכף להתאבל מ"מ אם הוא עדיין מטפל ע"י הטלפון בענינים הנוגעים לכבודו של המת ג"כ אפשר דחשיב כל אותו הזמן כאונן, אך אפשר דכיון שאין המת לפניו ולא יהא גנאי למת דינו רק כעוסק במצוה דאינו פטור מן המצוות אם אפשר לקיים שניהם, ומ"מ נלענ"ד דמבשר ויין נכון להחמיר.

נודע לו ממיתת קרובו בעיר אחרת ואין בדעתו לנסוע לשם — מאימתי מתחיל באבלות:

ב) **מי** שנודע לו ממיתת קרובו בעיר אחרת ואין בדעת האבל לנסוע לשם, דעת ה"משיב דבר" בחיו"ד סי' ע"ב דמתחיל באבילות רק משעת הקבורה, אולם חתנו זצ"ל חולק עליו וס"ל שמתחיל מיד באבלות, ודיעותיהם הובאו בשד"ח בפאת השדה אסי"ד מערכת אבילות סי' י"ד. ונלענ"ד להעיר מהמבואר בשו"ע סי' שע"ה סעי' ב' שאם מוליכין את המת לקוברו בעיר אחרת וגדול הבית הולך עמו למקום שהוא דר שם ואינו עתיד לחזור לאותם האבלים שנשארו דאע"ג שהם החזירו פניהם והיו צריכים לכאורה להתחייב מיד באבלות, ואפי"ה אם הקבורה תהא תוך ג' ימים אף גם הנשארים מונים רק משעה שנקבר, ולכאורה קשה דהן אמנם שהנשארים היו שם מקודם יחד עם גדול הבית אבל איך יתכן דמפני זה שהיו מקודם ביחד לא תחול עליהם חיוב אבלות וממתינים מלהתאבל עד לסתימת הגולל, הרי כבר נתפרדה החבילה והנשארים כבר החזירו פניהם, אך אם כהמשיב דבר יתכן דהוא מפני שהי' ראוי תמיד לילך אחר הקבורה ולכן בכה"ג שפיר נגררים הנשארים אחר גדול הבית, אבל אם כדעת חתנו